

בבית המשפט העליון

בע"מ 300/24

לפני: כבוד השופט נ' סולברג

המבקשים:

1. פלוני
2. פלונית
3. פלונית
4. פלונית

נגד

המשיבים:

1. פלונית
2. פלוני
3. פלונית
4. פלוני
5. פלונית
6. פלוני

בקשת רשות ערעור על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים, מיום 11.12.2023, בעמ"ש 42689-06-23, ועמ"ש 06-23 ו-06-23, שניתן על-ידי כבוד השופטים: ת' בזק-רפפורט, א' סלע ושי' רנר

בשם המבקשים: עו"ד ליאור בן דרור; עו"ד ארז אסרף

החלטה

1. בקשת רשות לערער על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים, מיום 11.12.2023, בעמ"ש 42689-06-23 (סגנית הנשיא ת' בזק רפפורט, והשופטים א' סלע ו-שי' רנר), שבו התקבלו חלקית ערעורי הצדדים, מזה ומזה, על פסק הדין של בית המשפט לענייני משפחה בירושלים, מיום 25.4.2023, בתמ"ש 31854-11-14 (השופט ע' שילה).

רקע עובדתי

2. פסקי הדין הללו מכריעים במחלוקות רבות שבין הצדדים. אתיחס אך לשתי קביעות הנוגעות לעניינינו, והרקע העובדתי הנדרש להן: חלק מדירת המנוחה (5/8) היה רשום על-שם בתה, המשיבה 1, וחלק קטן יותר (1/8) היה רשום על שם בן נוסף של המנוחה, המשיב 6, הוא אבי המבקשים. הרבע הנותר (2/8) היה רשום על-שם

המנוחה. בצוואת המנוחה משנת 1996 נכתב, כי "בהנחה [שהמשיבה 1] לא תבטל את הרישום במס שבת, אני מצווה את כל יתרת זכויותי בדירה [למבקשים]". יתר זכויות המנוחה הוקנו בצוואה כך: מחצית למשיבה 1, ומחצית נוספת למבקשים, נכדיה של המנוחה, בחלקים שווים. לאחר כמה שנים התדרדר מצבה הרפואי של המנוחה, והמשיבה 1 מונתה לאפוטרופא של המנוחה.

3. בתוך כך, בשנת 2006 החליטה המשיבה 1 על מכירת הדירה שבה החזיקה עם המנוחה ועם המשיב 6 במשותף. המשיבה 1 עשתה זאת הן ב'כובעה' כבעלת למעלה ממחצית הזכויות, הן ב'כובעה' כאפוטרופא של בעלת הרבע הנוסף, המנוחה. לאחר שהמשיב 6 נתן את הסכמתו, אישר בית המשפט לענייני משפחה את המכירה, בכפוף לכך שרבע מכספי התמורה, השייכים למנוחה, יופקדו בחשבון הרישום על שמה. בניגוד להוראת בית המשפט, חלק מכספי התמורה הועברו על-ידי המשיבה 1 לידיו של המבקש 1, והלה העביר אותם לידי המשיב 6.

4. כמה שנים לאחר מכן, בשנת 2011, נפטרה המנוחה לבית עולמה. הצדדים הגישו תביעות הדדיות לבית המשפט לענייני משפחה. פסק הדין של בית המשפט לענייני משפחה קיבל את התביעות ההדדיות בחלקן, ודחה את חלקן האחר. הצדדים כולם לא היו שבעי רצון מפסק הדין, והגישו ערעורים הדדיים לבית המשפט המחוזי.

5. בפסק הדין של בית המשפט המחוזי נקבע, כי הוראות הצוואה בכל הקשור לדירה, שוב אינן רלבנטיות. הדירה נמכרה עובר למותה של המנוחה, ולא נכללה במצבת נכסיה. באשר לדרישת המבקשים ליטול את כספי התמורה, חלף הדירה עצמה, נקבע כי ישנה הוראת חוק מפורשת המונעת לעשות כן. סעיף 51(ג) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן: חוק הירושה) קובע, כי "אין הזוכה זכאי לפיצוי מן הירושים האחרים אם במות המצווה לא היה הנכס בין נכסיו". עוד נקבע בפסק הדין של בית המשפט המחוזי, כי נוכח התנהלותם חסרת תום-הלב, המבקשים 2-4 אינם רשאים לדרוש מן המשיבה 1 את הכספים שאותם העבירה לידי המבקש 1, שהעביר אותם בתורו למשיב 6, שהוא כאמור אביהם של המבקשים.

מכאן בקשת הרשות לערער שלפני.

דיון והכרעה

6. לאחר שעיינתי בבקשת הרשות לערער, ושקלתי את נימוקיה, באתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה – להידחות. זאת, בהתאם לסמכותי שלפי תקנה 148א לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, שחלה על ההליך שלפני מכוחה של תקנה 44

לתקנות בית משפט לענייני משפחה (סדרי דין), התשפ"א-2020. לא מצאתי כי הבקשה מעוררת שאלה משפטית עקרונית, החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים; מתן הרשות גם אינו דרוש כדי למנוע עיוות דין.

7. המבקשים טוענים, כי פסק הדין מעורר 'שאלה עקרונית' המצדיקה מתן רשות לערער ב'גלגול שלישי'. השאלה נוסחה בידי המבקשים כך: "האם כאשר מוריש ציווה נכס מסוים לזוכה, והנכס יצא ממצבת נכסיו של המוריש שלא מדעת המוריש, וכאשר למוריש לא הייתה מסוגלות לתקן את צוואתו, זכאי הזוכה לתמורת המכר של אותו הנכס". ברם, לגבי דידי, אותה שאלה – לאו שאלה היא. אכן כן, אין בפסיקתו של בית משפט זה מענה ישיר ומפורש לשאלה מעין זו, אך לאחר עיון, דומני כי מדובר בשתי שאלות נפרדות, ש'הורכבו' זו על זו. המענה לכל אחת מן השאלות, הוא ברור וחד-משמעי. אין מקום אפוא לדיון ב'גלגול שלישי'. אסביר.

8. המבקשים מודעים למכשול שאותו עליהם לסלק מדרכם, סעיף 51(ג) לחוק הירושה, הקובע כאמור, כי "אין הזוכה זכאי לפיצוי מן היורשים האחרים אם במות המצווה לא היה הנכס בין נכסיו". המבקשים מנסים לעשות זאת באמצעות טענה, שלפיה הסעיף האמור רלבנטי אך למקום שבו המוריש עצמו הוא שהוציא אותו נכס ממצבת הנכסים, ובחר שלא לעדכן את הצוואה. מנגד, כך המבקשים, אם המבקש לא היה כשיר לשנות את צוואתו בעת שבה הוצא אותו נכס ממצבת נכסיו, הרי שאין בכך כדי למנוע תשלום פיצויים מן היורשים האחרים לאותו זוכה, שנותר ללא הנכס שהוקצה לו בצוואה. טענה זו – אין בידי לקבל. לשונו של החוק – ברורה, מפורשת וגורפת; לא משתמעת לשני פנים. החוק אינו מסייג עצמו אך למקרה שבו המוריש הוא שהוציא את הנכס ממצבת נכסיו. אחת היא אם הנכס אכן נמכר, או שמא נשרף או הושמד בדרך אחרת, טבעית יותר או פחות. כך גם החוק אינו מגביל את תחולתו אך למקרה שבו המוריש יכול היה לערוך שינוי בצוואתו. אין מקום אפוא לקיים דיון בשאלה זו, ודאי לא ב'גלגול שלישי'. תשובה לאותה שאלה, ניתן למצוא בחוק החרות.

9. המבקשים אמנם באים בטרוניה על כך שהמשיבה 1 ב'כובעה' כאפוטרופא, החליטה על מכירת הדירה, ובכך פגעה למעשה בזכויותיהם. ממילא, הם טוענים כי עליה לפצות אותם על חלקם שאבד. דא עקא, נוכח תחולתו הישירה של סעיף 51(ג), הרי שטענה זו, שבפי המבקשים, אינה יכולה להועיל להם במישור הפנימי של חלוקת העיזבון. טענה שכזו יכלה, לכל היותר, להיות מופנית כלפי הליך המכירה שבוצע עוד בשנת 2006, וממילא – אחת דתה להידחות. המשיב 6, אביהם של המבקשים, נתן את הסכמתו למכירת הדירה, והמכירה יצאה אל הפועל רק לאחר קבלת אישורו

של בית המשפט לענייני משפחה. גם אם המבקשים מבקשים כעת להשיג על אותו הליך, הרי שהמועד שבו ניתן היה לעשות זאת, חלף לפני שנים רבות. אין מקום לחטט ב'פצעים ישנים' עתה, במסגרת חלוקת העיזבון, טענות ומענות שאבד עליהן הכלח.

10. המבקשים מוסיפים וטוענים, כי שאלה עקרונית אחרת מתעוררת למקרא פסק הדין של בית המשפט המחוזי: "האם יש להטיל אחריות על אדם להחזיר חוב לבעל חוב כספי כאשר בעל החוב הודה כי אותו אדם שימש 'רק כצינור' בהעברת הכספים נשוא החוב לאדם אחר". תשובתי היא, כי אין זה ברור האם שאלה מעיין זו ראוי לה שתידון ב'גלגול שלישי', אך גם אם אקבל את טענת המבקשים – אין בכך כדי לסייע להם. קביעתו של בית המשפט המחוזי תחומה לנסיבות העניין, ומתבססת, בעיקרו של דבר, על כך שהמבקשים עשו שימוש לרעה בהליכי משפט, והתנהלותם עולה כדי חוסר תום-לב. בית המשפט המחוזי שם דגש על כך שהמבקשים "בחרו שלא להגיש תביעה נגד [המשיב 6], אביהם. לא זו אף זו, תחת זאת בחרו [המבקשים 2-4] אליהם לא הגיעו הכספים, להתייצב לצד אחיהם [המבקש 1] ולתבוע רק את דודתם [המשיבה 1]". בנסיבות אלו נקבע, כי אין מקום להורות על השבת הכספים שבידי המשיבה 1, וכי "אילו היה נפסק אחרת, מדובר היה בניצול לרעה של הליך משפטי ובחוסר תום לב" (פסקה 18). משאלו הם פני הדברים, הרי שגם אם התשובה לאותה 'שאלה עקרונית' היתה שלילית, לא היה בכך כדי לפטור את המבקש 1 מחובתו להשיב את הכספים, שעה שנקבע כי התנהלות המבקשים כולם עולה כדי שימוש לרעה בהליכי משפט, ונגועה בחוסר תום לב. אותה 'שאלה עקרונית' – הפכה אפוא תיאורטית, ואין מקום לדון ולהכריע בה. "בית משפט זה איננו דן בשאלות תיאורטיות, שאינן נדרשות להכרעה במקרה הפרטני. מקום שבו לא יהיה בהכרעה כדי להביא לשינוי התוצאה האופרטיבית, יטה בית המשפט שלא להכריע בשאלה, ויותר את ההכרעה לעת מצוא. מה גם שמדובר כאמור ב'גלגול שלישי' אין אפוא מקום למתן רשות ערעור, שעה שאין בהכרעה כדי להועיל למבקש" (בע"מ 1225/21 פלוני נ' פלונית, פסקה 10 (14.3.2021)).

11. יתר טענות המבקשים – ערעוריות הן, גם לדברי המבקשים. אין מקום לדון בהן במסגרת 'גלגול שלישי'. גם אם לדעת המבקשים נפלה טעות כזו או אחרת בפסק הדין של בית המשפט המחוזי, הרי שבשים לב ליריעת המחלוקת שבין הצדדים, ולתוצאה שאליה הגיע בית המשפט המחוזי, אין בכך כדי 'עיוות דין', המצדיק התערבות ב'גלגול שלישי'.

12. אשר על כן, בקשת הרשות לערער נדחית בזאת.

משלא נתבקשה תשובה, לא אעשה צו להוצאות.

ניתנה היום, ד' בשבט התשפ"ד (14.1.2024).

ש ו פ ט

24003000_O01.docx יר
מרכז מידע, טל' 077-2703333 *3852 ; אתר אינטרנט, <https://supreme.court.gov.il>